

Σεβασμιώτατε,

κ. Γενικέ Γραμματέα του Υπουργείου Ναυτιλίας

κ. Πρόεδρε της ΚΕΔΕ

κ. Πρόεδρε της ΕΕΤΑΑ

κύριοι εκπρόσωποι του ΙΤΑ και της ΠΕΔΑ

αγαπητές και αγαπητοί Δήμαρχοι και συνάδελφοι στην Αυτοδιοίκηση

κυρίες και κύριοι

Σας καλωσορίζω στα Κύθηρα και σας ευχαριστώ θερμά για την παρουσία σας στη σημερινή συνάντησή μας, με αντικείμενο τα προβλήματα και τις προοπτικές της νησιωτικής αυτοδιοίκησης στη Χώρα μας. Είναι μια συνάντηση που μαζί με τον Πρόεδρο του ΙΤΑ, Δήμαρχο Παπάγου-Χολαργού Ηλία Αποστολόπουλο, ετοιμάζουμε από την άνοιξη και στην πορεία βρήκαμε συμπαραστάτες τόσο την ΕΕΤΑΑ και την ΠΕΔΑ, όσο και το ανώτατο θεσμικό μας όργανο, την ΚΕΔΕ. Δυστυχώς ο συνάδελφος Ηλίας Αποστολόπουλος δεν μπόρεσε σήμερα να είναι εδώ καθώς από προχθές νοσεί με κορωνοϊό και του εύχομαι περαστικά και καλή επάνοδο.

Κάθε φορά που συμμετέχω σε ημερίδες όπως η σημερινή – και έχω συμμετάσχει σε πάρα πολλές από το 2000 μέχρι σήμερα – νοιώθω ότι έχει σταματήσει ο χρόνος. Και ο λόγος είναι ένας: κάθε φορά συζητάμε τα ίδια, αναλύουμε τα ίδια προβλήματα, καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα και η πρόοδος είναι εν τέλει ελάχιστη. Και αυτό ισχύει όχι μόνο για τα ζητήματα των νησιωτικών Δήμων, αλλά εν γένει για την Αυτοδιοίκηση.

Ωστόσο, τέτοιες συναντήσεις είναι πάντα χρήσιμες και απαραίτητες γιατί όλο και κάποιο καινούργιο λιθαράκι θα μπει πάνω στο αυτοδιοικητικό οικοδόμημα. Αν καταφέρουμε να λύσουμε έστω ένα πρόβλημα από τα πολλά που ταλανίζουν καθημερινά τους Δήμους μας, τελικά αυτό είναι κέρδος.

Μια αρχική παραδοχή είναι ότι πράγματι υπάρχει ένα τεράστιο χάσμα ανάμεσα στους Δήμους στην Ελλάδα. Οι μικροί νησιωτικοί Δήμοι καλούνται να εφαρμόσουν και να υλοποιήσουν έναν τεράστιο όγκο αρμοδιοτήτων με ελάχιστο προσωπικό, σε πλήρη αντιδιαστολή με τους μεγάλους αστικούς και ηπειρωτικούς Δήμους, που οπωσδήποτε – αν και εκείνοι πάσχουν από έλλειψη προσωπικού – διαθέτουν πολύ καλύτερη στελέχωση στις υπηρεσίες τους. Στο δικό μας Δήμο – για παράδειγμα – δεν έχουμε κανέναν τρόπο ώστε να διαχειριστούμε τα σχεδόν 40 κληροδοτήματά μας λόγω έλλειψης απαραίτητου προσωπικού. Εξάλλου με τις επικείμενες συνταξιοδοτήσεις, ο Δήμος μας απομείνει μόνο με 6 διοικητικούς υπαλλήλους, δεν θα μπορεί να λειτουργήσει πλέον ούτε το ΚΕΠ στον Ποταμό, ενώ θα τεθεί σε κίνδυνο η διαχείριση των δεκάδων χρηματοδοτημένων έργων υποδομής που αυτή τη στιγμή υπερβαίνουν σε π/υ τα 40 εκατομμύρια – ποσό που σύντομα αναμένεται να διπλασιαστεί. Από το Σεπτέμβριο του 2014 που ανέλαβα τη διοίκηση του Δήμου μέχρι σήμερα, έχουν συνταξιοδοτηθεί 10 μόνιμοι υπάλληλοι και έχουν προσληφθεί 3. Έτσι, σε μια περίοδο που τα χρηματοδοτικά εργαλεία υπέρ των ΟΤΑ είναι πράγματι αρκετά, ελλοχεύει ο σοβαρός κίνδυνος αποκλεισμού από αυτά των μικρών και υποστελεχωμένων

Δήμων, που χωρίς τεχνικές υπηρεσίες αδυνατούν να συντάξουν ακόμα και απλής φύσεως μελέτες και δεν διαθέτουν καμία τεχνοκρατική και χρηματοδοτική τεχνογνωσία. Το πρόβλημα αυτό προσπάθησε να θεραπεύσει ο Νόμος 4674/20, με τη δημιουργία των Αναπτυξιακών Οργανισμών και άλλες σχετικές διατάξεις, που όμως θέλει βελτίωση, επί τη βάση συγκεκριμένων προτάσεων που έχουμε υποβάλει στο αρμόδιο Υπουργείο.

Πριν 3 μήνες, στις 15 Ιουνίου 2022, ο Πρωθυπουργός της Χώρας κ. Κυριάκος Μητσοτάκης, άκουσε από πρώτο χέρι τα προβλήματα των μικρών νησιωτικών Δήμων, σε μια μαραθώνια συνάντηση που διήρκεσε πάνω από 4 ώρες. Κωδικοποιώ τα όσα αναφέραμε τότε που πιστεύω ότι αποτελούν και τη σημερινή βάση συζήτησης:

1. Δομές και Υπηρεσίες Υγείας

Τέθηκε το φλέγον ζήτημα των δομών υγείας (Περιφερειακά Ιατρεία, Πολυδύναμα Περιφερειακά Ιατρεία, Κέντρα Υγείας) στα νησιά καθώς και η ανάγκη επαρκούς στελέχωσής τους κυρίως με ειδικευμένους ιατρούς και όχι αποκλειστικά με ιατρούς υπηρεσίας υπαίθρου (αγροτικούς). Επίσης, ζητήθηκε η πλήρης αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (π.χ. τηλεματική) στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και η ηλεκτρονική διασύνδεση των νησιωτικών δομών υγείας με μεγάλα πανεπιστημιακά νοσοκομεία με στόχο την άμεση και σωστή αντιμετώπιση των περιστατικών, που – υπό συνθήκες – δύναται να οδηγήσει στη μείωση των αεροδιακομιδών.

2. Επεμβάσεις επί αιγιαλού και παραλίας – παλαιός αιγιαλός

Ζητήθηκε η απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου για την αξιοποίηση του αιγιαλού, του παλαιού αιγιαλού και των παραλιών, που το ελληνικό νομικό σύστημα περιβάλλει από μια ιδιότυπη «ιερότητα». Επίσης ζητήθηκε ο επανακαθορισμός των Χερσαίων Ζωνών Λιμένα στο σύνολο της Επικράτειας, κεντρικά από το ΥΝΝΠ.

3. Τρόπος κατανομής ΚΑΠ

Είναι ζήτημα φλέγον για όλους τους επαρχιακούς Δήμους, ιδίως δε για τους νησιωτικούς. Με τα σημερινά δεδομένα, οι ΚΑΠ και η ΣΑΤΑ κατανέμονται αποκλειστικά με κριτήριο τους μονίμους κατοίκους της τελευταίας απογραφής. Ζητείται η σύνδεση των ΚΑΠ με κριτήρια νησιωτικότητας (κατ' άρθρο 101 παρ. 4 του Συντάγματος), απομόνωσης, γεωγραφικής έκτασης και τουριστικής επιβάρυνσης. Είναι αίτημα δίκαιο και ώριμο. Είναι κόκκινη γραμμή για την Αυτοδιοίκηση και μέχρι το Συνέδριό μας στο Βόλο σε 2 μήνες θα πρέπει να υπάρχει πρόοδος.

4. Φορολογικά κίνητρα – Νησιωτικό Επιχειρείν

Ζητήθηκε η κατάργηση του ΕΝΦΙΑ σε όλα τα μικρά νησιά (π.χ. τα Αντικύθηρα δεν συμπεριλήφθηκαν στην σχετική απόφαση), η επαναφορά μειωμένων συντελεστών ΦΠΑ και η θέσπιση σειράς φορολογικών κινήτρων για τα μικρά νησιά, με στόχο την υποβοήθηση των μονίμων κατοίκων. Κατ' αντιστοιχίαν με αυτό, προτάθηκε η θέσπιση ειδικών κανόνων για το «νησιωτικό επιχειρείν». Με αυτόν τον τρόπο θα βοηθηθούν οι νησιώτες να

επιστρέψουν στον τόπο τους με στόχο την ανάσχεση της πληθυσμιακής ερήμωσης των νησιών.

5. Ενεργειακή αυτονομία

Καθώς πρόκειται για το πλέον «καυτό» ζήτημα των τελευταίων μηνών, προτάθηκε η ενίσχυση των Δήμων καταρχήν για την αντιμετώπιση του τεράστιου ενεργειακού κόστους, κυρίως στις καταναλώσεις των υποδομών ύδρευσης και διαχείρισης λυμάτων. Επιπλέον, η ίδρυση Ενεργειακών Κοινοτήτων πρέπει να προωθηθεί ως λύση σε τοπικό επίπεδο, σε συνδυασμό με την εθνική πολιτική για τις ΑΠΕ, που όμως θα πρέπει να μην επιβαρύνουν τα μικρά νησιά με τεραστίων διαστάσεων αιολικά πάρκα, ζήτημα για το οποίο αγωνιούν αρκετές νησιωτικές περιοχές ζητώντας να προστατευθεί το φυσικό και δομημένο περιβάλλον των μικρών νησιών.

6. Φέρουσα Ικανότητα – Χωροταξικός Σχεδιασμός

Ενόψει εκπόνησης των Τοπικών Χωρικών Σχεδίων, από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, προτάθηκε αυτά να συμπεριλάβουν και ειδική μελέτη για τη φέρουσα ικανότητα των υποδομών των νησιών. Η μελέτη αυτή θα θεσπίζει όρους και όρια, προκειμένου κάθε είδους αναπτυξιακή και επιχειρηματική δράση να μην θέτει σε κίνδυνο την φέρουσα ικανότητα των δημοσίων υποδομών των νησιών (π.χ. δίκτυα ύδρευσης, διαχείρισης απορριμμάτων και λυμάτων, οδοποιία, λιμενικές υποδομές κ.λπ.) αλλά και το φυσικό, ανθρωπογενές και δομημένο περιβάλλον τους.

7. Προσλήψεις προσωπικού – Κοινωφελής Εργασία – Μετατάξεις

Τέθηκε το ζήτημα απόρριψης των θέσεων εργασίας από υποψήφιους, που αδυνατούν να μεταβούν στα νησιά και να εργαστούν για 8 ή 10 μήνες, λόγω του αυξημένου κόστους μεταφορών και διαβίωσης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Κοινωφελής Εργασία του ΟΑΕΔ, όπου σχεδόν κανένας νησιωτικός Δήμος δεν προσέλαβε το σύνολο των θέσεων που εδικαιούτο (π.χ. ο Δήμος Κυθήρων δικαιούνταν 18 θέσεις και εν τέλει προσελήφθησαν μόνον 7 ωφελούμενοι!). Η ανάγκη πρόσληψης μόνιμου προσωπικού στους νησιωτικούς Δήμους συνιστά αδήριτη αναγκαιότητα. Οι νησιωτικοί Δήμοι έχουν τεχνική ανεπάρκεια που πρέπει να θεραπευθεί προκειμένου να μπορούν επί ίσοις όροις να διεκδικούν σημαντικές χρηματοδοτήσεις για αναπτυξιακά έργα και δράσεις. Ζητήθηκε να λυθεί το θέμα των μετατάξεων και να μην επιτρέπεται η αποχώρηση προσωπικού από τους μικρούς Δήμους χωρίς τη σύμφωνο γνώμη του οικείου Δημάρχου.

8. Κατηγοριοποίηση νησιών

Ζητήθηκε η παγιοποίηση της ρύθμισης για τους 3 έμμισθους αντιδημάρχους σε όλους τους Δήμους έως 5.000 κατοίκους, που επηρεάζει και τους Ειδικούς Συνεργάτες των Δημάρχων καθώς και η μονιμοποίηση της ειδικής ετήσιας χρηματοδότησης των μικρών νησιωτικών Δήμων.

9. Νησιά που δεν αποτελούν ίδιο Δήμο

Τέθηκε το ζήτημα των νησιών που δεν αποτελούν ίδιο Δήμο, αλλά μέρος μεγαλύτερου Δήμου (π.χ. Δονούσα, Σχοινούσα, Ηρακλεία, Κουφονήσια, Οθωνοί, Ερείκουςα, Μαθράκι, Αντικύθηρα, Αμμουλιανή, Κάλαμος, Καστός κ.λπ.). Τα νησιά αυτά δεν έχουν τα ειδικά ευεργετήματα των μικρών νησιωτικών Δήμων καθώς δεν είναι αυτόνομοι Δήμοι, ωστόσο συγκεντρώνουν όλα τα προβλήματα νησιωτικότητας.

10. Δημογραφικό

Προτάθηκε η δημιουργία ειδικής συντονιστικής επιτροπής για την αντιμετώπιση του εθνικού προβλήματος της δημογραφικής συρρίκνωσης των μικρών νησιών. Το πρόβλημα έχει τεράστιες εθνικές διαστάσεις και απαιτεί συνολική αντιμετώπιση. Σήμερα και όχι αύριο.

11. Αποκεντρωμένες Διοικήσεις

Απαιτείται άμεση αντιμετώπιση των τεράστιων προβλημάτων που προκαλούν οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις στην καθημερινότητα των Δήμων. Οι καθυστερήσεις αυτές επηρεάζουν αρνητικά την πορεία και υλοποίηση σημαντικών και μεγάλων έργων και παρεμποδίζουν κάθε αναπτυξιακή πρωτοβουλία και προσπάθεια.

Κυρίες και κύριοι,

Η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει σε ανώτατο επίπεδο τις ιδιαιτερότητες του νησιωτικού χώρου και τις εντοπίζει σε 3 πεδία:

1. Ιδιαίτερα περιβαλλοντικά ζητήματα

2. Γηράσκων μόνιμος πληθυσμός

3. Συνδεσιμότητα – προσβασιμότητα

Αλλά και το άρθρο 101 παρ. 4 του Συντάγματος επιβάλλει στο Νομοθέτη και στην κανονιστικώς δρώσα Διοίκηση να μη νομοθετεί εάν δε λαμβάνει υπόψη τις γεωγραφικές και λοιπές ιδιαιτερότητες των νησιών. Το αν αυτό τηρείται ή όχι, καλύτερα να μην το αναλύσουμε.

Επειδή, όμως, πρέπει να βλέπουμε το ποτήρι μισογεμάτο και όχι μισοάδειο, πρέπει να αναφέρω ότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα για τα νησιά. Αναφέρω ενδεικτικά: αύξηση των δικαιούχων Δήμων της έκτακτης επιχορήγησης των ΚΑΠ, αύξηση των Αντιδημάρχων και των Επιστημονικών Συνεργατών στους νησιωτικούς Δήμους, προκήρυξη των Τοπικών Χωροταξικών Σχεδίων, γενναίες χρηματοδοτήσεις από το ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα «ΤΡΙΤΣΗΣ» και το Ταμείο Ανάκαμψης, σειρά θεσμικών παρεμβάσεων για την κάλυψη των προβλημάτων που δημιούργησε η απλή αναλογική και ψήφισή νέου εκλογικού συστήματος που εξασφαλίζει την κυβερνησιμότητα χωρίς την ανάγκη εκπτώσεων ή συναλλαγών.

Αρκούν; Σίγουρα όχι. Θα πρέπει οι θεσμικές παρεμβάσεις να επεκταθούν σε μια σειρά επιπλέον ζητημάτων. Μείωση του χρόνου μεταξύ της δημοπράτησης ενός έργου και της έναρξης κατασκευής του, υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες προς το Δήμαρχο και τα αιρετά όργανα, καταστατική θέση των αιρετών, πρόσβαση σε περισσότερα

χρηματοδοτικά εργαλεία, βελτίωση της τεχνικής υποστήριξης, απλοποίηση θεσμικού πλαισίου για τον αιγιαλό και την παραλία που περιβάλλονται στην Ελλάδα με μια ακατανόητη «ιερότητα», ενίσχυση της πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο, περιορισμός στις εκτός ορίων και φραγμών εξουσίες της Κτηματικής Υπηρεσίας, της ΕΤΑΔ και των υπηρεσιών του Υπ. Πολιτισμού και πολλά άλλα που παρέλκει να αναφέρω.

Αγαπητοί συνάδελφοι, φίλες και φίλοι,

Πιστεύω ότι η σημερινή μας ημερίδα μπορεί να πάει τη σκέψη αλλά και τις αποφάσεις μας ένα βήμα πιο πέρα, προκειμένου οι νησιωτικοί Δήμοι, που πέραν της αμιγούς αυτοδιοικητικής τους δράσης επιτελούν ρόλο εθνικό, να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντά τους, να εξυπηρετούν αποτελεσματικότερα τους πολίτες και να χαράσσουν τα αναπτυξιακά βήματα των νησιών με στόχο το μέλλον.

Με τις σκέψεις αυτές σας καλωσορίζω στα Κύθηρα, σας ευχαριστώ ειλικρινά για την παρουσία σας και σας εύχομαι καλή παραμονή στο νησί μας.